

**Жанбатырова Кызгалдак Адиловна – Ақтау қаласы бойынша білім
бөлімінің «№1 ЖББМ» КММ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
«Абайтану» - Абай шығармалары арқылы ұлттық
құндылықты оқушы бойына сіңіру.**

Кіріспе

«Адамның адамшылығы - ақыл, ғылым, жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы,
жақсы ұстаздан болады.»

А.Құнанбаев

«Абайтану» пәні арқылы ұлттық құндылықтарды оқушы бойына сіңіру — еліміздің болашағын қалыптастырудағы маңызды қадамдардың бірі. Абай Құнанбайұлының шығармалары, әсіресе оның өлеңдері мен қарасөздері, қазақ халқының мәдениеті мен руханиятының асыл мұраларын бойына жинаған. Абайдың ой-толғамдары мен дүниетанымы ұлттық тәлім-тәрбиенің негізін қалаушы, халықтың сана-сезімін жоғары деңгейге көтеретін құрал болып табылады.

Абайтану пәнінің тиімді құндылығы оның жас ұрпаққа тек білім мен дағды ғана емес, сондай-ақ ұлттық идеалдарды, адамгершілік қасиеттерді, отаншылдық пен ар-намысты дәріптейтін тәрбие беретіндігінде. Абайдың шығармашылығы арқылы оқушыларға қазақ халқының тарихы, салт-дәстүрлері, рухани байлығы туралы терең түсінік қалыптасады. Бұл сабақтар барысында оқушылар өз халқының мәдениеті мен тілін қадірлеуге, ұлттық құндылықтарды бағалауға үйренеді.

Абайтану пәні арқылы ұлттық құндылықты оқушы бойына сіңірудің негізгі аспектілері:

Тіл мен әдебиетке деген құрмет: Абайдың шығармаларындағы тілдің көркемдігі мен терең мағынасы, оның қазақ әдебиетінің дамуына қосқан үлесі оқушыларды тілдің құдіретін сезінуге үйретеді. Адамгершілік және мораль: Абайдың адамға деген көзқарасы, оның қоғамдағы әділдік пен ізгілік туралы ойлары жастарға дұрыс мінез-құлық қалыптастыруда үлкен рөл атқарады.

Ұлттық рух: Абайдың шығармашылығы арқылы оқушылар өз халқына, оның тарихына, мәдениетіне және ұлттық ерекшеліктеріне деген мақтаныш сезімін оятады.

Қоғамдық жауапкершілік: Абайдың әлеуметтік мәселелерге қатысты пікірлері оқушыларға қоғамдағы жауапкершілікті сезіну, өз елінің болашағына үлес қосу қажеттілігін түсінуге көмектеседі.

Осылайша, «Абайтану» пәні арқылы оқушылардың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру, олардың әлемдік мәдениетпен байланысын нығайту, өз халқының салт-дәстүрлерін сақтап, болашақта оларды дамытатын тұлға болып қалыптасуына ықпал етеді.

Өз болашағын терең ұғынып, ұлттық құндылықтарды шын бағалай білетін халықтың болашағы мәңгі болмақ. Бүгінгі алпауыт жаһандану дәуірінде кез келген ұлтты сақтап қалатын дүниелер – сол ұлттың төл тарихы мен мәдени мұралары.

Осы ретте еліміздің ертеңі, әрқайсысымыздың өмір жалғасымыз болып табылатын жас ұрпақты ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу – аса өзекті тақырып. Жастардың бойына ұлттық құндылықтарға негізделген адамгершілік тәрбие мен адами сезімді қалыптастыру және дамыту мәселесі қазақ ақын-жырауларының ой иірімдері, даналық тұжырымдары, халықтың адамгершілік ұғымдары мен ойлары арқылы жүргізілуі тиіс. Бұлар жас ұрпақтың адамгершілік сезімдерін дамытып, Отан алдындағы міндеті мен борышын адал атқаруға деген оң көзқарасының қалыптасуына ықпал етеді. Осы орайда жас ұрпақты ұлттық құндылыққа баулудың бірден-бір жолы – Абай мұралары. Абайды оқыту арқылы жаңа биіктерге көтерілу, рухани өсіп-өркендеген іргелі еліміздің елдік белгісін биік дәрежеге көтеру. Бүгінгі күні білім беру саласында «Абайтану» мәселесіне басты назар аударылып отырғаны да – осының айғағы.

«Абайтану» сабақтарында оқушылардың жас ерекшелігіне орай Абай шығармалары жіктеліп, талданады. Абай шығармаларын адами, отбасылық, мәдени, тарих, тіл, салт-дәстүр құндылығы деп жікке бөлу арқылы мұраларын танытуға болады.

Орта буында оқу-білімге, адамгершілікке шақыратын өлеңдері арқылы адами құндылыққа баулысақ, жоғары буында махаббат лирикасы мен саяси әлеуметтік өлеңдері арқылы отбасылық құндылықтарды үйретуге болады.

Абай өлеңдеріндегі ұлттық құндылықтарды танытудың тағы бір жолы – қара сөздерін талдау. Жоғары сыныптарда қара сөздерді талдау оқушылардың сыни көзқарастарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Себебі Абай қара сөздерінің өзі сыни тұрғыда жазылған. Халықтың жақсылығы мен жамандығы, бала тәрбиелеудегі олқылықтар, мақал-мәтелдердің озығы мен тозығы жайлы сөз қозғаған ұлы ақынның бұл мұрасын 9-11-сыныптың оқушылары кеңінен өз пікірлерімен дәлелдеуге ұмтылады.

Абай қара сөздерінің мазмұны да бүгінгі күні жаңартылған бағдарлама бойынша талап етілетін эссенің негізі деуге болады. Мысалы, 2-қара сөзіндегі өз мініңді көре білу, 5-қара сөзіндегі мал туралы мақалдарға талдау жасалуы бұл бүгінгі эссе талаптарын орындап тұрған құнды дүние. Осыны оқып

отырған оқушылар кез келген дүниені тек оқып қана қоймай, ой елегінен өткізіп жазуға дағдыланады.

Жас ұрпаққа қажетті құндылықтардың бірі – отбасылық тәрбие. Бұл тұрғыда Құнанбайдың әуелден-ақ Абайдың әкенің баласы болмай, адамның баласы болуды армандағаны белгілі. Әке мен бала арасындағы қай заманда да болатын мәселені шешу осы Абай мен Құнанбай диалогындағы сөздермен-ақ ұғындыруға болатыны сөзсіз.

Ұлы Абайдың шығармашылық мұрасы – халқымыздың ғасырлар бойы маңызын жоймайтын рухани қазынасы. Абайдың сөзі – қазақтың бойтұмары. Абайды тану, бағалау, насихаттау, оқыту – қоғамдық ой-санада тың серпілістер туғызып, мақсаткерлікке жұмылдырады. Заман, уақыт талабына орай Абайды жаңа қырынан тану, ғылыми тұрғыдан тың байламдар жасалуы заңдылық. Абай – ұлы ұстаз, кемеңгер. Абай тақырыбы – мәңгілік тақырып. Абай тақырыбы – таусылмайтын телегей теңіз.

Қорыта айтқанда, Абай мұрасы – адамды адам етіп тәрбиелеудің қайнар бұлағы. Абай айтқан «толық адам» тұлғасын тәрбиелеуде жас ұрпаққа ұстаным ретінде Абай шығармаларының идеясын негізге алу – өркениетті елге бастар бір жол болмақ.

Түсінік хат

«Бес нәрсеге асық бол... Талап еңбек, терең ой, қанағат, рақым, ойлап қой — бес асыл іс көнесеңіз»

А.Құнанбаев

Абай Құнанбаевтың шығармашылық жолын тану процесі қазіргі қазақ әдебиетінің ілгері де өнімді саласына айналғаны хақ. Оған себеп поэзия пайғамбарының ұланғайыр әдеби мұрасы ұлтымыздың рухани әлеміндегі қайталанбас ғажайып құбылыс болуында жатыр.

Ұлы Абайдың шығармашылық мұрасы – халқымыздың ғасырлар бойы маңызын жоймайтын рухани қазынасы. Абайдың сөзі – қазақтың бойтұмары, Абайды тану, бағалау, насихаттау, оқыту – қоғамдық ой-санада тың серпілістер туғызып, мақсаткерлікке жұмылдырады. Заман, уақыт талабына орай Абайды жаңа қырынан тану, ғылыми тұрғыдан тың байламдар жасалуы – заңдылық.

А.Құнанбаевтың өмірі мен шығармашылығы турасында қалам тербеп, ой толғаған қалам иелерінің саны молығу үстінде. Абай мұрасы жыл сайын әр қырынан зерттеліп, абайтану тарихының беттеріне тізіліп жатыр. Әйтсе де ұлы ақын мұрасын ғылыми негізде танып бағалау жұмысы көбінесе мерейтойлар тұстарында қарқындай өрістесе де, қалған уақыттарда үзіліп қап жататыны – бүкпесіз шындық. Бұған қарап, «Қазақтың бас ақынының» есімі мен еңбегі ел жадында көмескіленді дей алмаймыз. Мұхтар Әуезов негізін салып кеткен қазақ әдебиетінің іргелі саласы абайтану барында ұлы ғұлама қазынасы ұрпақтан-ұрпаққа жете бермек. Осы бастаманы біз де мектеп оқушыларына «Абайтану» курсын оқыту арқылы жалғастыруды жөн деп тауып, арнайы басты тақырыптарды қамтып, бағдарламасын жасадық.

Бағдарламада:

- Абай мұрасының XX ғасырдың 30-60 жылдарындағы зерттелу жайы қарастырылды;
- ақынның өмір жолынан, туып-өскен ортасы мен әдеби мектебі, тәлім-тәрбиелік мәні зор қарасөздері, өлеңдері, аудармалары мен поэмалары, поэзияға қойған биік мақсаттары, қазіргі абайтанудағы өзекті мәселелер топтастырылып берілді;
- Абай шығармашылығындағы тұлға болмысы, толық адам танымдарының идеялық-көркемдік ұстаным негізіндегі байламдарын байыпты бағдарлауға назар аударылды;
- Абайдың талантты ақын шәкірттерінің шығармашылығына көңіл бөлінді;

Бағдарлама Абай Құнанбайұлының:

- қазақ әдебиетінің көшбасшысы ретіндегі құбылыстық сипатын;
- ақындық әлемін, өлең өнеріндегі қайталанбас өзгешелігі мен шеберлігін;
- шығыс пен еуропа, орыс әдебиеті классиктерінің туындыларымен жете танысуын және оның шығармашылық, ақындық өнеріне игі ықпалын тигізіп, поэзия мен қарасөз жанрында теңдессіз дүниелер тудырғандығын;
- Абайдың әдеби мұрасының аударма арқылы дүниежүзі халықтары әдебиетінің алтын қорына қосылған жәдігер туындылар екендігін;
- Абай шығармашылығының ұлттық әдебиетіміздің өркендеуіне жасаған идеялық-көркемдік ықпалын;

- Абайтану ілімін қалыптастырған М.Әуезовтің Абайдың ақындық дәстүрінің негізгі арналарын сараптап, Абайдың ақындық мектебін айқындап, оның ақындық айналасын ғылыми жүйелеп беруінің маңызы мен мәнін оқушының ғылыми негізде ұғынуына және тарихи, ғылыми құнды нәтижелерін терең танып, білуіне;
- курстың соңына қарай: «Қалың елім, қазағым, қайран жұртым» деп өсиет қалдырған қайраткер, кемеңгер ойшыл Абай «Қазақтың бас ақыны» ретінде танылуына бағытталған.

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

«Абайтану» курсының мақсаты – ақынның өсиет-өнегеге, ақыл-білімге, пайым-парасатқа тұнған баға жетпес байлығы арқылы саналы, өрелі ұл-қызды, өмірі мен өлеңдері туралы жетік білетін абайтанушыларды, Абай мұрасының білгірлерін қалыптастыру.

Ұлы ақын шығармаларын терең де, жан-жақты таныту арқылы елжанды, халқымыздың әдебиетін, өнерін, салт-дәстүрін, мәдениетін, тілін ұлттық құндылық ретінде бағалайтын, эстетикалық талғамы жоғары, білім, білік, дағдылармен қаруланған, түйген ойларын іс жүзінде өз кәдесіне жарата білетін, ұлттық сана-сезімі қалыптасқан, өркениетті қоғамда өмір сүруге лайықты, терең ойлайтын дара тұлға қалыптастыру.

Курсты оқытудың міндеттері:

- 1) қазақ сөз өнеріндегі Абайдың орны мен ақындық болмысын тану. Абай шығармаларын оқып, білудің өзектілігін, абайтану ғылымының мол мұрасы – қазақ өмірінің тарихи факторы іспеттес екендігін ұғындыру.
- 2) ақынның мұрат-мақсаттарын, көркем-әдеби туындыларын, ғылым, білім, өнер, тәрбие мәселелері туралы өсиеттерінің маңыздылығын түсіндіру арқылы оқушылардың ұлттық танымын қалыптастыру, шығармашылық қиялын дамыту, автордың ұстанымын түсінуге баулу, көркем туындының тілдік ерекшеліктерін, идеялық мәнін талдауға, пікір алмасуға үйрету, жастардың өмірден өз орнын табуға бағыттау;
- 3) Абайдың ақындық мектебі, поэзиясындағы дәстүр мен жаңашылдық ұғымының мәні мен маңызын рухани кемелдік танымы тұрғысынан таныту, ақынның көркем-әдеби туындыларындағы ұлттық таным мен рухани-мәдени құндылықтарды оқушылардың бойына дарыту, ақын идеяларын күнделікті тұрмыста басшылыққа алуға тәрбиелеу, шығармаларының адамгершілікті, имандылықты, махаббатты, достықты, әділеттілікті, татулықты, бірлікті жырлайтындығын келер ұрпаққа үлгі-өнеге ету.
- 4) абайтанудың кезеңдерін саралап, шығармашылығындағы тұлға, толық адам концепциясына қатысты өзекті мәселелерді айқындау. Ұлы ақынның өмірбаяндық тың деректеріне сүйене отырып, қазақ әдебиетіндегі көшбасшылық орнын көрсету;
- 5) ғұлама ойшылдың философиялық ақыл-нақыл сөздерінің мән-мағынасын ашып, тәлімгерлік тағылымын сөз ету, қоғамдық құрылыс, азаматтық көңіл

күй, тарихи таным үрдісі туралы жазған ғылыми-философиялық трактаттарындағы көзқарастарымен таныстыру;

б) ақынның шетел ақындарының шығармаларын аударудағы шеберлігі, қарасөздері, өлеңдері мен поэмаларындағы ақындық биік мұрат, адамгершілік идеяларын таныту;

7) Абай және қазіргі қазақ әдебиетінің рухани байланысын ғылыми негізде пайымдау. Қазіргі абайтанушы ғалымдардың ақын шығармаларын зерттеу, жинақтау, жариялау, насихаттау турасындағы жұмыстарынан хабардар ету;

Өзектілігі:

Бүгінгі білім беру жүйесінде аса маңызды, өйткені ұлттың мәдениеті мен рухани дүниесін терең түсіну үшін Абай шығармашылығын оқыту — қазақ халқының ұлттық болмысын сақтап, оны болашақ ұрпаққа жеткізудің бірден-бір жолы. Ұлттық құндылықтар мен моральдық тәрбиенің негізін қалайтын Абай шығармалары ұрпақ тәрбиесіне, адамгершілік, адалдық, білімге, еңбекке және елге деген сүйіспеншілікке баулиды.

Бүгінгі күнде қазақ қоғамы жаһандану мен глобализацияға бет бұрып, сырттан келген ақпараттар мен мәдениеттердің әсерінен қазақ тілінің, мәдениетінің және ұлттық құндылықтарының әлсіреуі байқалуда. Бұл жағдайда Абайдың терең ойлы шығармалары, оның ұлттық рухты ұлықтауы, адамгершілік, білім мен ақыл туралы өсиеттері оқушыларды тәрбиелеудің қуатты құралы болып табылады.

Абай шығармаларының өзектілігі:

- **Ұлттық бірегейлікті сақтау:** Абай қазақ халқының болмысын, мәдениеті мен салт-дәстүрін терең түсініп, оны өз шығармаларында асқақтата жырлаған. Абайтану арқылы оқушылар өз халқының мәдени кодын, ұлттық құндылықтарды толық танып-біледі.
- **Адамгершілік тәрбиесі:** Абайдың шығармалары жастарды еңбекқорлыққа, білімге, әділдікке, адалдыққа, қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарауға үйретеді. Бұл, әсіресе, бүгінгі жастар үшін маңызды.
- **Қазіргі қоғамның мәселелері:** Абай шығармаларындағы қоғамды, адами құндылықтарды сынға алу бүгінгі таңда да өзекті. Ол қазақ қоғамындағы кемшіліктер мен адами кемшіліктерді ашып, жастарға дұрыс бағыт-бағдар берді.

Жаңалығы

Абайтану пәнінің жаңалығы ұлттық құндылықтарды жаңаша тұрғыда танытумен байланысты. Абай шығармалары арқылы **қазіргі заманның мұқтаждықтарына** жауап беретін тың тәсілдерді қолдану өте маңызды:

- **Абайдың өлеңдерін заманауи тұрғыда талдау:** Мысалы, Абайдың «Жаз» өлеңі мен «Қыс» өлеңін оқыту арқылы табиғат пен адам арасындағы үндестікті түсіндіру, ұлттық дүниетанымды заманауи контексте қайта қарастыру.

- **Абайды ұлттық құндылықтармен байланыстыру:** Қазіргі қоғамның санасындағы мәні терең ұғымдарды (адамгершілік, білім, еңбек, ұлттық тәрбие) Абай шығармалары арқылы баланың санасына сіңіру.
- **Жас ұрпаққа Абай философиясын ұсыну:** Абай шығармаларының терең мағыналық деңгейін түсіндіре отырып, олардың бүгінгі қоғамдағы рөлін көрсету, ақыл мен білімді басты құндылыққа айналдыру.
- **Инновациялық технологияларды пайдалану:** Электронды оқулықтар, интерактивті тақта, видео және аудио ресурстар, білім беру платформалары арқылы Абай шығармаларын оқыту, оны виртуалды әлеммен байланыс орнатып, оқушылардың қызығушылығын арттыру.

Күтілетін нәтиже

Абай шығармалары арқылы ұлттық құндылықтарды оқушы бойына сіңіру нәтижесінде келесі жетістіктерге қол жеткізу жоспарланады:

- **Ұлттық сананың қалыптасуы:** Оқушылар Абайдың шығармалары арқылы өз халқының тарихын, мәдениетін, салт-дәстүрін, тілін құрметтеуді үйренеді. Олардың ұлттық сана-сезімдері оянып, қазақ халқының ұлттық құндылықтарына деген құрметі артады.
- **Адамгершілік және рухани құндылықтар:** Абайдың өлеңдері мен қара сөздеріндегі моральдық және этикалық ұстанымдар оқушылардың адамгершілік тұрғысынан дамуына ықпал етеді. Адалдық, еңбексүйгіштік, білімге деген құштарлық, адамға деген құрмет сияқты құндылықтар олардың өміріне енгізіледі.
- **Тілдік дағдылардың дамуы:** Абай шығармаларымен танысу арқылы оқушылар қазақ тілінің байлығы мен көркемдігін түсініп, әдеби тілде ойлау, жазу және сөйлеу дағдыларын дамытады.
- **Шығармашылық қабілеттерінің артуы:** Абай шығармаларының философиялық, көркемдік мәнін зерттеу арқылы оқушылардың сыни ойлау қабілеті артады, олар әдеби шығармаларды терең түсініп, өзіндік ой-пікірлерін білдіре алады.
- **Жоғары моральдық деңгей:** Оқушылар Абайдың «Адам бол» деген ұстанымымен өмір сүруге үйренеді. Абайдың шығармалары арқылы жастардың мінез-құлықтары жақсарып, олар жоғары моральдық деңгейде тәрбиеленеді.

Абай шығармаларының ұлттық құндылықтарды қалыптастырудағы рөлі ерекше. Абайтану пәнін оқыту барысында оқушылардың бойында ұлттық сана, адамгершілік, білімге деген құрмет, еңбекке деген сүйіспеншілік сияқты қасиеттер қалыптасады. Абайдың шығармашылығын терең зерттеу оқушыларға өз халқының мәдени мұрасын дұрыс бағалауға және оны қазіргі қоғамда тиімді пайдалануға көмектеседі. Осы тұрғыда **Абайтанудың жаңашылдығы** — оның тек әдеби шығармашылық қана емес, сонымен қатар ұлттық тәрбиенің, адамгершіліктің, білімнің және рухани байлықтың символы болуында.

Курс жүктемесінің көлемі:

9 сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

Оқушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

9-сыныптың соңында оқушылар:

- 1) абайтанудың қазіргі уақыттағы өзектілігін, рухани қажеттілігін түйсінулері;
- 2) Абайды оқу, түсіну, жұртқа танытудағы басты мақсат пен міндеттерді білуі;
- 3) ақынның қазақтың халықтық өлең-жырларынан, ертегі, қисса, аңыз әңгімелерінен үйренгендігін білуі;
- 4) ақын шығармашылығына шығыс, батыс, орыс әдебиеттерінің тигізген игі ықпалын білуге;
- 5) ақын аудармаларының қазақ әдебиетін көркем ой оралымдарымен байытқандығын білуі;
- 6) абайтану ғылымының негізін салушылар мен оның қалыптасу кезеңдерін және алғашқы зерттеушілердің еңбектері жайында білуі;
- 7) ақын шығармашылығындағы шығыс, батыс, орыс әдебиеттеріне қатысты күрмеуі қиын мәселелерді білуі;
- 8) ақын шығармаларының басылымдары мен оған ықпал еткен адамдар хақында білуі;
- 9) Абайдың ғылым, білім тақырыбына жазған өлеңдерінің, қарасөздерінің басты идеясын және философиялық көзқарастарындағы тағылымдарын түсіне білуі;
- 10) ән мен күй өнері жайындағы толғанысын және эстетикалық талғамын білуі;
- 11) поэмаларының тақырыбын, көркемдік-идеялық маңызын, тәлім-тәрбиелік мәнін, көркемдік ерекшеліктерін білуі;
- 12) ақын шығармаларының көркем-образдылық қасиеттерін талдай білуі тиіс.

*«Ішсем, жесем, ұйықтасам — тән құмары, білсем екен, көрсем екен,
үйренсем екен — жан құмары».*

А.Құнанбаев

Абай Құнанбайұлы мен Александр Пушкин — екі ұлы тұлға, олар өз халқының мәдениеті мен әдебиетінің дамуына айрықша әсер етті. Абай шығармаларын оқытуда тиімді әдістемелік көмек көрсету үшін әртүрлі әдістерді қолдануға болады. Сонымен қатар, Абай мен Пушкин шығармаларын салыстыру арқылы әдебиет пәнін тереңірек түсіну мүмкіндігін тудыруға болады. Мұнда Абай мен Пушкин шығармаларын оқытуда қолданылатын тиімді әдістер мен олардың салыстырмалы талдауының кестесін ұсынамын:

Әдістер	Абай шығармаларын оқытуда қолдану	Пушкин шығармаларын оқытуда қолдану
Талқылау және пікір алмасу	Оқушыларды Абайдың шығармалары туралы пікірталасқа тарту, оның философиялық көзқарастарын талқылау.	Пушкиннің поэзиясының маңызы туралы пікірталас, оның қоғамдық мәселелерді көтеруі.

Анализ және салыстыру	Абайдың өлеңдері мен қарасөздеріндегі ойларды жүйелі түрде талдау, оның көркемдік құралдарын анықтау.	Пушкиннің шығармаларындағы бейнелеу құралдарын, құрылым мен тақырыптарды салыстыру.
Кейіпкерлерді зерттеу	Абайдың шығармаларындағы кейіпкерлердің ішкі әлемін зерттеу, оларды қазақ қоғамымен байланыстыру.	Пушкиннің кейіпкерлерін зерттеу, олардың рухани және моральдық құндылықтарын талдау.
Дебаттар мен пікірсайыс	Абайдың адамгершілік, әділеттілік, ұлттық рух туралы ойларын қорғау немесе қарсы пікірлер білдіру.	Пушкиннің әдебиеттегі демократиялық көзқарастарын қорғау, оның әлеуметтік әділеттілікке деген ұстанымын талқылау.
Мазмұндама және эссе жазу	Абай шығармаларынан үзінділерді оқып, олардың мағынасын ашу, жазба жұмыстарында шығармашылық көзқарас білдіру.	Пушкин шығармаларының мазмұнынан үзінділер жазу, оларды әдебиетке қатысты пікірлермен толықтыру.
Топтық жұмыс	Оқушыларға Абай шығармаларынан бір тақырыпты таңдап, топ болып зерттеу жұмыстарын жүргізу.	Пушкиннің шығармаларындағы әртүрлі әдеби бағыттар мен стильдерді топтық талқылау.
Тарихи контексте түсіндіру	Абайдың шығармаларының тарихи және әлеуметтік маңызын түсіндіру, қазақ халқының тарихымен байланысын көрсету.	Пушкин шығармаларын Ресейдің әлеуметтік және саяси жағдайында түсіндіру, патшалық билік пен халықтың қарым-қатынасы туралы айту.
Көрнекі құралдар мен мультимедиа	Абайдың шығармаларын түрлі визуалды материалдармен (картина, фотосуреттер, видеолар) ұсыну, тарихи кезеңдерді көрсету.	Пушкиннің өмірі мен шығармашылығына қатысты бейнемазмұн, театрлық қойылымдар арқылы таныстыру.

Абай мен Пушкин шығармаларын салыстыру:

- **Әлеуметтік тақырыптар:** Абай да, Пушкин де қоғамның өзекті мәселелерін, әділетсіздікті, адамдардың моральдық тұрғыдан даму қажеттілігін көтерді. Абайдың шығармаларында қазақ қоғамының

дәстүрлері мен тұрмысына сын айту, ал Пушкинде Ресейдің әлеуметтік әділетсіздігіне назар аударылды.

- **Адамгершілік философиясы:** Абай өзінің өлеңдерінде адамның рухани ізгілікке, білімге ұмтылуы керектігін насихаттай отырып, өмірдің мәні туралы ойланады. Пушкиннің шығармашылығында да адамгершілік пен жақсылық, адалдық мәселелері өзекті болып табылады.
- **Өмір мен өлім туралы ойлар:** Абай да, Пушкин де өлім мен өмірдің мәнін терең талдайды. Абайдың өлеңдерінде өмірдің мәнін түсіну үшін адамға ғылым мен білім қажет екендігі айтылады, Пушкиннің шығармаларында да бұл сұраққа философиялық тұрғыдан қаралады.
- **Тілдік стиль мен көркемдік құралдар:** Абай қазақтың ұлттық тілін терең меңгеріп, қара сөздерінде ұлттық ерекшеліктерді, қарапайым халықтың тұрмысын көрсету арқылы үлкен мән береді. Пушкин орыс тілінің барлық мүмкіндіктерін ашып, лирикалық поэзия мен прозада жан-жақты тәсілдер қолданған.

Абай мен Пушкиннің шығармаларын оқытудағы салыстыру арқылы оқушылар тек әдебиетті ғана емес, сонымен қатар екі халықтың мәдениеті мен дүниетанымын да терең түсіне алады.

Күнтізбелік-тақырыптық жоспарлар

№	Тақырыптар	Сағат саны	Мерзімі
1	Кіріспе	1	
2	А.Құнанбайұлының "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін" өлеңінің тақырыбы мен идеясы.	2	
3	А.Құнанбайұлының "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін" өлеңіндегі әлеуметтік қоғамдық мәселе.	2	
4	Поэзия сағаты. Абайдың "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін" өлеңін мәнерлеп оқу.	2	
5	Сабактың тақырыбы: А. Құнанбайұлының "Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін" өлеңінің тілі.	2	
6	"Ғылым таппай мақтанба" өлеңі.	2	
7	"Ғылым таппай мақтанба" өлеңінің идеясы.	2	
8	Тест тапсырмасы	1	
9	Шығарма	1	

10	«Сөз өнері өнерім»	2	
11	Абайдың «Бірінші қарасөзі».	2	
12	Жетінші қарасөзі.	2	
13	Абайдың қарасөзіндегі көтерілген мәселе	2	
14	Абайдың қарасөздерінің көркемдік құндылығы	2	
15	«Отыз бірінші қарасөзі»	2	
16	Тест тапсырмасы	2	
17	Шығармашылық жұмыс	1	
18	"Ғылым таппай мақтанба" өлеңіндегі типтік бейнелер.	2	
19	Қорытынды	1	
20	Тест	1	
Барлығы -34 сағ			